

LA IMMIGRACIÓ FRANCESA AL MARESME CENTRAL DURANT LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XVI. UNA APROXIMACIÓ

INTRODUCCIÓ

Aquest modest estudi pretén establir la importància que tenia l'emigració francesa durant el segle XVI en unes parròquies de Mataró i els seus entorns. Parlem de parròquies, tot i que és plenament identificable amb municipis, atès que la base fonamental d'aquest estudi són els «Llibres de matrimonis» de les parròquies. Concretament, s'han treballat les parròquies de Santa Maria de Mataró, Sant Julià d'Argentona i Sant Genís de Vilassar.¹

Sovint, quan s'han fet aquesta mena d'estudis, s'ha treballat fonamentalment la primera meitat del segle XVII, per ser l'època en què els registres parroquials són més continuats i més fiables. Per això s'ha volgut circumscriure l'àmbit cronològic del treball en el segle XVI, tot i que tan sols es disposen de dades per a la segona meitat.

De la zona que ens ocupa, hi ha un important estudi de Nadal i Giralt sobre Mataró i Lllavaneres que comprèn el segle XVII, tot i que a Lllavaneres s'inicia el 1576. En el pròleg, Abadal diu que «els autors, midant la importància demogràfica que tingué la immigració francesa del 1500 al 1620, judiquen que representà l'aportació més gran de sang forastera que ha tingut Mataró des dels temps de l'antiga *Iluro*» (Nadal i Giralt 1966, 10). Pot resultar estrany que a Mataró no s'iniciés fins al 1617, però cal aclarir que fins fa aproximadament cinc anys aquesta era la data d'inici del primer llibre de matrimonis conservat; aleshores va ser retornat el que realment era el primer «Llibre de matrimonis», que estava en mans d'un particular des de la guerra.

S'ha dit que el gruix de l'emigració francesa va arribar a Catalunya des de finals del segle XV al primer terç del segle XVII. És però innegable reconèixer que la immigració francesa a Catalunya es dona des de l'època medieval, i sovint es troben força referències a francesos en els documents notariais de la catorzena o quinzena centúria, o en el llistat de malalts de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona des dels primers registres del 1457. Així, de la zona que ens ocupa, tenim exemples en viles petites, com el cas d'Argentona, on en un document també de 1457 trobem com a testimoni Galceran Girart, mestre de cases, *oriundus regni francie*,² i en un testament també d'Argentona del 1460 és testimoni Lleonart Barra, del regne de França.³ Tot i això, és impossible de quantificar donat que els registres

parroquials més metòdics no apareixen normalitzats fins al Concili de Trento, o sigui, als volts del 1550. Torras diu que «la recerca de J. Nadal i E. Giralt mostra que la majoria d'aquests treballadors venien molt joves i acabaven casant-se i arrelant a Catalunya» (Nadal i Giralt 2000, 14). Segons els mateixos autors, entre el 1540 i el 1620 fou l'etapa de «plenitud immigratòria», que emigraven principalment per la superpoblació de l'altra banda dels Pirineus, junt a la falta de recursos i pels conflictes religiosos. En aquesta etapa, el percentatge d'emigrants francesos hospitalitzats a l'Hospital de la Santa Creu és del 30% (Nadal i Giralt 2000, 124 i 149). La majoria dels emigrants eren treballadors del camp, tot i que també hi havia algun obrer qualificat.

Jo no penso de cap manera que la majoria dels que venien a treballar a Catalunya acabessin arrelant aquí, tot i que ho feia un percentatge considerable. El 1637, amb motiu de l'inici de la guerra contra França, el govern decideix de fitxar tots els francesos residents a Catalunya. És el que s'anomena la Matricula dels francesos. En la Matricula dels francesos, n'hi ha força que declaren tenir muller i fills a França, i si ho jutgem per l'important nombre de francesos que hi havia en certes parròquies, com Argentona, és clar que la majoria no van acabant arrelant, almenys en la mateixa vila. Precisament un estudi d'aquesta vila, amb les dades dels cent-dos francesos de la matrícula i els «Llibres sacramentals» conservats, ens permetria amb relativa facilitat de poder afirmar aquests extrems.

MATARÓ

Mataró era ja una de les principals poblacions maresmenques quant a població durant els segles medievals. Així, el fogatge del 1378 li dona cent setanta-tres focs, cent setanta-cinc per al 1497, i un important augment a dos-cents onze, el 1515. En un tall del 1536 es troben dos-cents tretze contribuents, que augmenten a dos-cents trenta-set el 1553, i finalment es compten dues-centes vuitanta-una famílies el 1598. Tot i això, tenim un tall del 1599 de més de cinc-centes cases, que potser podria ser més aproximat tenint en compte que en un tall del 1633 figuren ja set-cents sis contribuents (Llovet, 97). Com veiem, la població de Mataró augmentà de manera extraordinària durant el segle XVI, multiplicant probablement per més de dos el seu nombre final. Això significa que Mataró augmenta en un 300% la seva població entre el 1553 i el 1633. Gairebé en el mateix període, entre el 1553 i el 1626, Catalunya passa dels 67.323 als 118.750 focs, la qual cosa representa un augment del 76%, molt inferior percentualment a l'assolit per Mataró.

Tot i que està fora de l'abast cronològic d'aquest estudi, en la Matricula del 1637 trobem a Mataró una xifra de dos-cents trenta-quatre immigrants que resideixen a la vila.

A Mataró es disposa de registres de matrimoni des del 1564, tot i que fins la dècada del 1570 no es poden considerar normalitzats, ja que molts cops es tracta de benediccions nupcials i fins i tot hi ha un buit els anys 1568 i 1569, amb cap

matrimoni. No en tots els casos ens diuen que són francesos, ja que en cinc cònjuges ens diuen que són estrangers i en un que és *gaschó*. Com veiem, en el quadre 1 el percentatge de francesos per decennis és força inconstant, amb alts i baixos. Per al segle XVII, i en l'estudi de Nadal i Giralt, els percentatges per decennis són els següents: 19,1% (1617-1625), 14,9% (1631-1640) i 11,8% (1641-1650). D'això podríem excloure que a Mataró fou més important l'arribada dels immigrants francesos durant el segle XVII que durant el segle XVI. Per explicar el fenomen segurament hauríem de dir que el segle XVII fou el de més important creixement demogràfic de Mataró, i conseqüentment urbanístic de l'època moderna. La població es multiplicaria per més de dos en el segle, el 1702 obtindria el títol de ciutat, i a inicis del XVIII seria la cinquena població catalana i cap del corregiment.

<p>QUADRE 1</p> <p>Marits francesos sobre total de matrimonis - Mataró (1564-1600)</p>			
Decennis	Marits francesos	Matrimonis	Percentatge
1564 - 1570	3	33	9,1
1571 - 1580	13	93	14
1581 - 1590	6	72	8,3
1591 - 1600	21	144	14,5
1564 - 1600	43	342	12,6

Pel que fa als oficis, aquests ens manquen en un total d'onze matrimonis, el que significa el 25,6% del total.⁴ El que sí se'n cita és el grup d'agricultura i ramaderia, el més important, amb prop d'un 40% del total (hem inclòs en aquest grup els treballadors i bracers, ja que creiem que la major part treballaria en aquest sector). El segueix el grup de la construcció, amb un 24%, destacant entre aquests un important 18% de mestres de cases. La resta de grups tenen la mateixa importància aproximadament. Sens dubte, la importància del grup de la construcció, que afegint-hi el ferrer arribaria al 28% del total, ve donada per l'important creixement demogràfic i que comporta un important creixement urbanístic, com palesen Garcia i Guàrdia en parlar de «la importància de l'activitat constructiva i de creació de ciutat paral·lela a l'edificació de les defenses de Mataró» (Garcia-Guàrdia, 23).

Pel que fa als bisbats de procedència, en un 53,5% dels casos no s'esmenta. Això vol dir que només treballarem amb la meitat dels matrimonis, i que les dades que s'extreuen s'han de relativitzar. Tot i això, direm que la seva procedència és molt heterogenia i no hi ha diferències notables. Així, veiem que el 35% prové del Pirineu, el 30% del Llenguadoc i també un 30% de les Terres Altes. Potser l'única dada rellevant és que tots els del Pirineu venien del mateix bisbat, concretament el de Comenges. En un dels casos, el cònjuge esmenta ser del lloc de Lilla, del bisbat de Marcela; pensem que es tracta de l'actual lloc de Lille, al nord de França, que durant el segle XVI pertanyia a Flandes i a la casa d'Àustria. Aquestes dades contrasten molt amb les observades per Gual per a la Conca, on un 75% provenia del Pirineu (Gual 1991, 31) i per Nadal-Giralt en la matrícula del 1637 a Mataró, on un 64% prové del Pirineu. D'això podríem deduir que a mesura que avançava el segle XVII venia més gent del Pirineu, o bé més probablement que els immigrants

QUADRE 2
Oficis dels immigrants francesos de Mataró

	Nombre	Percentatge
Agricultura i ramaderia	13	39,4
Pagès	6	18,8
Treballador	6	18,8
Pastor	1	3,1
Comerç	2	6,1
Sabater	1	3,1
Carreter	1	3,1
Construcció	8	24,2
Mestre de cases	6	18,8
Vidrier	1	3,1
Fuster	1	3,1
Metalls	2	6,1
Ferrer	1	3,1
Pedrenyaler	1	3,1
Pesca i navegació	1	3
Mariner	1	3,1
Tèxtil	3	9,1
Teixidor	2	6,2
Corder	1	3,1
Transport	2	6,1
Traginer	2	6,2
Altres oficis	2	6,1
Serrador	1	3,1
Boter	1	3,1

provinents de les Terres Altes i Llenguadoc, atès el seu caràcter més especialitzat, no eren temporers, sinó que acabaven arrelant. També Capdevila, per al Maresme, esmenta un 68% del Pirineu, enfront del 18,4% de les Terres Altes i 14% del Llenguadoc (Capdevila, 110).

QUADRE 3
Bisbats de procedència dels immigrants francesos de Mataró

Pirineus	7	Terres Altes	6
Comenges	7	Càors	2
Llenguadoc	6	Llemotges	3
Auch	1	Rodés	1
Condom	1	Flandes	1
Lavaur	1	Marcela	1
Lombés	1		
Tolosa	1		
Montalban	1		

Altres dades que podem analitzar és l'estat matrimonial anterior dels esposos. Com que en només dos casos es diu que l'immigrant és vidu, considerem la resta de casos com a fadrins. Així, trobem que en un 16,3% dels casos no s'esmenta, i sense comptabilitzar aquests, en un 75,7% es casen amb donzelles, en un 18,9% amb vídues i en un 5,4% el matrimoni és entre un vidu i una vídua (en cap cas es troba el matrimoni d'un vidu amb una donzella). Si consideréssim també com a donzelles el 16,3% dels casos en què no s'esmenta, augmentaria fins al 81,4% els matrimonis entre fadrins i donzelles. Destacaríem que el 78% dels matrimonis entre fadri i vídua es celebraren entre el 1595 i el 1600.

Aquest gairebé 25% de matrimonis amb vídues, concorda força amb les dades de Nadal-Giralt per al Mataró del XVII, on la primera meitat del segle es dona en un 14,1 %, augmentant a un considerable 37,9% per a la segona meitat (Nadal i Giralt 1966, 27). També són dades que s'acosten molt a les de Gual per a la Conca de Barberà, i amb les quals podríem arribar a concloure que no sembla que la nacionalitat del cònjuge alterés gens el particular (Gual 1993, 59).

Si estudiem el moviment estacional dels matrimonis, veiem que un 31,8% es celebra a l'estiu, un 27,3% a l'hivern, un 25% a la primavera i, finalment, un 15,9% a la tardor, amb dades màximes de 15,9% de matrimonis, tant als mesos de febrer com d'agost, i del 13,6% i 11,4% per al juliol i el juny respectivament. Les dades mínimes són del 2,3% en els mesos de març, setembre i desembre, amb un sol matrimoni. El calendari religiós feia difícil de casar-se en quaresma (març-abril) i en advent (desembre), i també el «calendari» de la feina agrícola dificultava els matrimonis en època de molta feina, com la sega (juliol) i la verema (octubre). L'alta xifra de juliol segurament s'explica per la poca dedicació agrícola del immigrants.

VILASSAR

Vilassar de Dalt, o Sant Genís de Vilassar, està situat actualment als contraforts de la serra de Marina, força prop de Mataró. Fins al segle XVIII el terme de Vilassar comprenia també l'actual de Vilassar de Mar, de qui es separà el 1785, i el de Cabrils, que en formà part fins al 1820. En conjunt, el terme històric de Vilassar arribava fins al mar.

Segons els fogatges, Vilassar tenia el 1378 uns setanta-set focs (recordem que era després de la crisi del XIV, i segurament devia de passar dels cent focs). El segle XVI l'inicien amb setanta-cinc focs al 1515, amb una important i poc creïble davallada a quaranta-nou focs en el fogatge del 1553 (Iglésies, 31), i que no es correspon a les noranta famílies del tall del 1587 i el gran increment d'inicis del XVII fins als cent cinquanta-set focs del 1620, fet que suposa un creixement del 320% en el període 1553-1620 (Oliva, 22).

Hem utilitzat també els capítols matrimonials conservats a Vilassar i hem pogut extreure conclusions significatives. La primera seria que, com hem dit a l'inici

de l'estudi, la immigració occitana és palesa des d'inicis del segle XVI, i així trobem francesos casant-se el 1514, el 1520, el 1521 o el 1526. La segona és que hi ha més dades, com és lògic, en els capítols que en les esposalles. Així, trobem el matrimoni celebrat el 5 de juny de 1582 entre Esteve Calbet i Antiga Villa. En l'anotació parroquial ens diu que és un tragner francès, i en canvi en els capítols pactats el 26 de març del mateix any, Calvet consta com a pagès i a més ens informa del bisbat de procedència, en aquest cas de Rius. També veiem que tres dels immigrants que signen capítols en la parròquia no es casen allí o almenys no consten en els registres sacramentals.

A Vilassar disposem de dades des del 1568 i només hi ha un buit els anys 1571 i 1572, quan no es registra cap matrimoni. Sempre ens diu que són francesos, llevat d'un cas en què s'anomena «estranger». Com veiem en el quadre 4, el percentatge de francesos davalla moltíssim a partir del 1581 i sobretot en el darrer decenni del segle, tot i que com diu Oliva, i veurem més endavant, al segle XVII torna a augmentar molt aquest últim percentatge.

<p style="text-align: center;">QUADRE 4 Marits francesos sobre total de matrimonis - Vilassar (1568-1600)</p>			
Decennis	Marits francesos	Matrimonis	Percentatge
1568 - 1580	10	66	15,2
1581 - 1590	10	104	9,6
1591 - 1600	3	60	5
1568 - 1600	23	230	10

Aquestes dades globals s'aproximen moltíssim a les estudiades per Oliva en el període 1568-1625, que donen de resultat un percentatge del 10,7%, que baixa lleugerament a un 8,2% per al període 1626-1700 (Oliva, 24). Recordem que la matrícula del 1637 registra setanta-dos francesos a Vilassar. Aquestes dades fan de Vilassar un cas que difereix força dels estàndards, atès que habitualment a partir de la dècada del 1630 el flux migratori davalla en proporcions molt més grans que les de Vilassar.

Pel que fa als oficis, aquests ens manquen en un total de vuit cònjuges, la qual cosa significa el 34,8% del total. És de notar per excepcional la poca importància del sector agrícola, amb sols un 13,3% del total, enfront un 20% del sector de la construcció o un 26,7% del sector tèxtil. El mateix autor ens confirma la importància de la construcció quan afirma que «s'obren nous carrers que eixamplen el vell nucli medieval per acollir el creixent nombre de menestrals i immigrants occitans» (Oliva, 21).

QUADRE 5
Oficis dels immigrants francesos de Vilassar

	Nombre	Percentatge
Agricultura i ramaderia	2	13,3
Pagès	2	13,3
Comerç	1	6,7
Sastre	1	6,7
Construcció	3	20
Mestre de cases	2	13,3
Rajoler	1	6,7
Metalls	1	6,7
Ferrer	1	6,7
Pesca i navegació	2	13,3
Pescador	2	13,3
Tèxtil	4	26,7
Teixidor	2	13,3
Paraire	1	6,7
Blanquer	1	6,7
Transport	1	6,7
Traginer	1	6,7
Altres oficis	1	6,7
Boter	1	3,7

Quant als bisbats de procedència, aquests no s'esmenten en un 91,3% dels matrimonis, xifra altíssima que ens porta a pensar que el rector no tenia cap interès en anotar-ho, i motiu pel qual no analitzarem les dades. Només direm que els dos únics casos en què s'esmenten, un és natural de Comenges (Pirineus) i un altre de Càors (Terres Altes).

Pel que fa a l'estat matrimonial anterior dels esposos, en un 30,4% dels casos no s'esmenta. Si aquests no els considerem, un 81,3% dels casos són matrimonis amb donzelles, un 6,3% amb una vídua (un cas) i un 12,5% un vidu amb una vídua (dos casos). Si seguim el cas de Mataró i considerem com a donzelles les que no s'esmenten, els matrimonis entre fadrins i donzelles augmentarien fins a un 87%. També com el cas de Mataró, i com farem amb Argentona, atès que mai no se'ns diu que l'immigrant és fadrí i, per tant, no podríem fer aquesta anàlisi, nosaltres sempre els hem considerat com a tals.

Quant al moviment estacional dels matrimonis, en dos casos no s'esmenta el mes. Dels altres, un 30,4% es celebra a l'hivern, un 26,1% a la primavera, un 22% a la tardor i un 13% a l'estiu. Mensualment, el febrer amb cinc matrimonis es destaca, seguit de tres matrimonis el maig, juny i novembre. Per dessota el març, abril, juliol i desembre no enregistren cap matrimoni.

ARGENTONA

Argentona, molt a prop de Mataró, era una petita vila situada a ponent de la riera d'Argentona. La vila inicia un fort creixement des d'inicis del segle xv. El període entre el 1540 i el 1640 la vila viuria potser la seva màxima etapa d'expansió relativa fins a la segona meitat del segle xx. Si el segle xv (1497) finalitzava amb seixanta-tres focs, s'arribava al 1553 amb setanta-cinc, fet que representa un augment del 19% (Iglésies, 31). Segons Clavell, en el *Llibre memorial dels confessants i combregats* que es conservava a l'Arxiu Parroquial, el 1596 hi havia cent trenta-sis focs (Clavell, 41).

Si prenem aquesta xifra com a certa, tot i que la creiem inflada, significaria que durant el segle xvi Argentona hauria augmentat un 116%. Si diem que la creiem inflada és perquè gràcies a un tall del 1630, sabem que Argentona tenia aleshores cent-trenta focs, la qual cosa representaria que hauria perdut població durant el primer terç del segle xvii, fet que dubtem si seguim el tarannà a Catalunya i al Maresme (Subiñà, 33). Això comportaria un augment del 73% en un període de vuitanta anys (1553-1630). Altres dades que ens permeten de pensar que el segle xvi fou de gran creixement, són l'ampliació i gairebé reedificació del temple parroquial el 1514, la construcció del retaule major el 1524, i la clara expansió de la vila fora de la seva sagrera.

A Argentona, en la Matricula del 1637 es comptabilitzen cent-dos immigrants francesos, quantitat excepcional ja que representa poc més de la meitat de la quantitat de Mataró, amb la salvetat que tenia cinc vegades menys de població. També és excepcional si tenim en compte que en el tall del 1630 tenia cent-trenta veïns. Està clar que molts d'aquests immigrants no consten en el tall, ja sigui per ocultació com més probablement per la seva temporalitat, ja que la majoria eren solters que només passaven a Argentona la temporada de feina al camp, bàsicament l'estiu i la tardor, i posteriorment tornaven a passar al seu país natal.

A Argentona disposem de dades matrimonials des del 1567, tot i que hi ha un important buit entre el 1572 i el 1581. Les dades decennals són les següents:

QUADRE 6			
Marits francesos sobre total de matrimonis - Argentona (1567-1600)			
Decennis	Marits francesos	Matrimonis	Percentatge
1567 - 1571	4	32	12,5
1582 - 1590	5	54	9,3
1591 - 1600	10	95	10,5
1567 - 1600	19	181	10,5

Gual esmenta un estudi inèdit de Castells Puig sobre la immigració francesa a Argentona, on registra un 10% de marits francesos entre el 1567 i el 1650, i un 9% entre aquest any i el 1720, o sigui, que el segle xvi es comporta molt similar a la mitjana d'aquest llarg període (Gual 1991, 13).

Pel que fa als oficis, aquests ens manquen en un total de cinc cònjuges, la qual cosa significa el 26,3% del total. En analitzar les dades queda clar, com seria obvi, que els treballadors del camp representen més de la meitat del total, seguit per diferents oficis menestrals que no tenen una importància significativa.

QUADRE 7 Oficis dels immigrants francesos d'Argenton			
	Nombre		Percentatge
Agricultura i ramaderia	8		57,1
Pagès	5		35,7
Treballador	3		21,4
Comerç	3		21,3
Sastre	1		7,1
Botiguer	1		7,1
Sombrerer	1		7,1
Metalls	2		14,2
Ferrer	1		7,1
Pedrenyaler	1		7,1
Altres oficis	1		7,1
Taverner	1		7,1

Pel que fa als bisbats de procedència, aquests no s'esmenten en un 74,7% dels matrimonis, el que significa que les dades que podem extreure no són gens significatives i, per tant, obviarem d'analitzar-les, tot i que sí les relacionarem:

QUADRE 8 Bisbat de procedència dels immigrants francesos d'Argenton			
Pirineus	2	Llenguadoc	2
Comenges	2	Lombés	1
		Foix	1
		Terres Altes	1
		Caòrs	1

L'estat matrimonial anterior dels esposos ens és sempre conegut, i és en un 79% dels casos entre fadrí i donzella i en un 21% entre fadrí i vídua.

El moviment estacional dels matrimonis comporta, tenint en compte que en un matrimoni desconeixem el mes, un 31,6% tant a la primavera com a la tardor, un 26,3% a l'hivern i un 5,3% a la tardor, amb només un matrimoni. Mensualment direm que el maig, amb quatre matrimonis, i el febrer i juliol, amb tres matrimonis, són els mesos amb més casaments. Per contra el març, juny, novembre i desembre no n'enregistren cap.

ALTRES POBLACIONS

Capdevila, en el seu estudi de quatre poblacions maresmenques, consigna dades representatives del volum de la immigració dels francesos; a Vilassar un 13,8% (1568-1620), a Canet de Mar un 10,5% (1593-1620), a Llavaneres un 8% (1575-1620) i a Arenys un 7% (1589-1620) (Capdevila, 108).

Torrent, a Sant Martí d'Arenys, documenta les següents dades per decennis: 10,8% (1566-1570), 3,5% (1571-1580), 13,3% (1581-1590) i 3% (1591-1600) (Torrent, 22). Per a tot el període seria un 6,9%.

Per a Llavaneres, en l'estudi de Nadal-Giralt, i prenent per decennis, obtenim les dades següents: 15,4% (1576-1580), 6,7% (1581-1590) i 10% (1591-1600) (Nadal i Giralt 1966, 82). Per a tot el període seria un 9,85%.

Gràcies a l'estudi detallat de la matrícula del 1637 fet per Nadal i Giralt, i tenint en compte que tots els interrogats diuen els anys que porten a Catalunya, es pot saber els anys d'arribada (s'ha de tenir en compte que la matrícula data del 1637 i, per tant, els arribats abans del 1600 implica que porten trenta-set anys al país, això sumat a l'edat d'arribada, que oscil·la principalment entre els 8 i 22 anys, significa una edat d'entre els 45 i els 59 anys, per sobre de l'esperança de vida del moment). En el global de les terres catalanes (només es va fer la matrícula a la costa) el 5,4% va arribar abans del 1589, i un 8,4% en el decenni 1590-1599. A Mataró són d'un 4 i un 7% respectivament (Nadal-Giralt 2001, 311).

Els autors, estudiant els llibres matrimonials de quatre parròquies durant el segle XVI, obtenen els següents resultats: a Cassà de la Selva, deu matrimonis amb marit francès sobre seixanta-vuit en el període 1591-1600, un 14,7%; a Palamós, trenta-un sobre tres-cents cinquanta-un, un 8,8% per al període 1577-1600; al Creixell troben vuit matrimonis de quaranta-cinc, el mateix període que a Palamós, un 17,7%; i finalment a la parròquia de Sant Just de Barcelona, el mateix període, se'n localitzen cent quaranta-quatre entre cinc-cents trenta-sis, un elevat 26,9% (Nadal-Giralt 2001, 125).

Del segle XVI podem utilitzar l'estudi de Valentí Gual sobre la immigració francesa a la Conca de Barberà. En molts pobles els registres no comencen fins al segle XVII, però els resultats del segle XVI són els següents. A Forés només hi ha dos matrimonis amb marit francès entre el 1571 i el 1600, sobre un total de cinquanta-dos matrimonis, o sigui, el 3,8%. A la Guàrdia de Prats un sobre dinou matrimonis entre el 1594 i el 1600, el 5,3%. A Blancafort, entre el 1563 i el 1582, se'n compten tres sobre quaranta, el 7,5%. A Vilaverd-la Riba hi ha sis matrimonis entre trenta-vuit durant el període 1586-1600, el 15,8%. A Vimodí n'hi ha dos d'entre vint-i-cinc durant el període 1587-1589, el 8%. A Santa Coloma de Queralt hi ha trenta-cinc matrimonis d'un total de tres-cents cinquanta-quatre amb marit francès, el 9,9%. A Aguiló hi ha sis matrimonis entre el 1568 i el 1594, l'11%. A Conesa dos de trenta-dos entre el 1568-1577 i 1588-1591, el 6,25%. A Savellà només un de

setanta-vuit entre el 1566 i el 1600, només l'1,3%. Així, en total, tenim un percentatge per a la Conca durant el segle XVI de cinquanta-nou matrimonis d'entre sis-cents noranta-dos, un 8,52%. Deixant de banda Santa Coloma, que representa la meitat dels matrimonis, ens dona un 7,1%.

En el mateix llibre, Gual cita nombrosos autors que donen dades sobre l'arribada dels francesos al segle XVI. Al delta del Llobregat, segons el fogatge de 1553, Codina hi localitza un terç de francesos. A Tamarit es localitza un 21% d'immigrants a través de les escriptures notariales del darrer quart del segle XVI. A Rubí, entre 1576 i 1620, Bencomo troba un 13,81% de francesos en els matrimonis (Gual 1991, 11).

Torras, en el seu estudi d'Igualada, aporta les dades següents: (1551-1560) 4,8%, (1561-1570) 8,7%, (1571-1580) 17%, (1581-1590) 17,7%, i (1591-1600) 21,5%, que reafirmen les paraules de l'autor quan diu que «es pot deduir clarament l'espectacular incidència que adquirir la immigració francesa a Igualada» (Torras, 98).

Pel que fa als oficis per al període 1551-1630, l'agricultura ocupa el 33,6% del immigrants, el tèxtil el 17,5%, la construcció el 12,8% o el metall el 9,1%. Aquestes dades de l'ocupació professional s'acosten molt a les de la nostra àrea, sobretot l'agricultura, la construcció i el metall, i en menor mesura el tèxtil.

Dantí, en un estudi sobre el Vallès Oriental, aporta dades força interessants (Dantí, 133). Així, trobem valors molts alts, com Sant Celoni, amb un 16,6% (1569-1599), Cànoves un 15% (1573-1599), Vilamajor un 12,3% (1577-1599) i Lliçà un 11,8% (1568-1599), o ja més modestos, com Santa Agnès de Malanyanes, un 10,4% (1574-1599), Bigues un 7,2% (1570-1599) i finalment l'Ametlla amb un 7% (1566-1599). Les dades globals a tota la comarca ens donarien un considerable 12,9% per a l'esmentat període de la segona meitat del segle XVI. Aquestes dades contrasten amb el 8,4% en les mateixes localitats per al període 1600-1649, i demostren amb força que la segona meitat del segle XVI la immigració fou més important que la primera meitat del segle XVII, tot i que tal volta es podria anar fins a la dècada del 1620 per veure una inflexió més important. Per poblacions s'observa molt aquesta davallada, i així, a la principal estudiada, Sant Celoni, la primera meitat del XVII dona un 10,2%, o la també important Vilamajor, que baixa al 7,5%.

Per a Cervera l'estudi de Llobet, que difereix dels altres citats ja que utilitza els capítols matrimonials, dona uns resultats del 9,7% per al període 1551-1600 (Llobet, 55). Pel que fa a l'ocupació, el 48,4% estava dins el sector de l'agricultura, percentatge més alt que hem trobat fins ara, però que s'explicaria per l'especial entorn agrícola de la zona estudiada.

En l'estudi del Baix Llobregat, la presència d'immigrants és del 23,1% per al període 1565-1569, un 18,2% per al 1570-1579, un 21,6% per al 1580-1589 i un 16,8% per al 1590-1599. Globalment, tenint en compte només els marits francesos, per a tot el període és d'un 21,2%, gairebé el doble del comptabilitzat al Maresme (Gual-Millàs, 141).

CONCLUSIONS GENERALS

Si analitzem globalment les dades de les tres viles, veiem com el percentatge d'immigrants francesos és força similar en les tres parròquies, amb una màxima de 12,6% a Mataró i del 10,5 i 10% a Vilassar i Argentona. Això vol dir que els immigrants es distribuïen indistintament per les localitats (Llavaneres, per al 1576-1600, enregistra un 9,85%, i Arenys un 6,9%), potser només amb una mica més d'incidència a Mataró, que en tractar-se d'una vila més gran, atreia més població.

En l'àmbit dels oficis, veiem que el sector principal és el de l'agricultura i la ramaderia, tot i que podríem dir que tan sols representa un 37%, tenint en compte que comptabilitzem tots els «treballadors» en aquest sector. El segueixen el sector de la construcció, amb prop d'un 18%, seguit del tèxtil amb prop d'un 11%, el comerç amb un 10%, el metall amb un 8% i la pesca i transports amb un 5%.

QUADRE 9		
Oficis dels immigrants francesos de les tres viles		
	Nombre	Percentatge
Agricultura i ramaderia	23	37,1
Pagès	13	2
Treballador	9	14,5
Pastor	1	1,6
Comerç	6	9,7
Sabater	1	1,6
Carreter	1	1,6
Sastre	2	3,2
Botiguer	1	1,6
Sombrerer	1	1,6
Construcció	11	17,7
Mestre de cases	8	12,9
Vidrier	1	1,6
Fuster	1	1,6
Rajoler	1	1,6
Metalls	5	8
Ferrer	3	4,8
Pedrenyaler	2	3,2
Pesca i navegació	3	4,8
Mariner	1	1,6
Pescador	2	3,2
Tèxtil	7	11,3
Teixidor	4	6,5
Corder	1	1,6
Paraire	1	1,6
Blanquer	1	1,6
Transport	3	4,8
Traginer	3	4,8
Altres oficis	4	6,4
Serrador	1	1,6
Boter	2	3,2
Taverner	1	1,6

L'anàlisi d'aquestes dades és que la construcció porta molts immigrants especialitzats en aquests oficis, atrets, sens dubte, pel gran creixement demogràfic i, evidentment, urbanístic de les viles estudiades. Si afegim els ferrers dins el sector de la construcció, representarien un 22,6% del total dels immigrants. El sector agrícola creiem que té menys ocupació del que esperàvem, atès que evidentment és el principal del segle XVI. La resta, creiem que està dins de l'esperat, amb força menestrals i un petit percentatge del sector pesquer.

Aquestes dades contrasten moltíssim amb les de la matrícula del 1637; per exemple, el sector agrícola i ramader ocupava un ampli 82,7% i el de la construcció un 6,7% (Nadal i Giralt 2000, 334). D'això podríem extreure que al segle XVI la immigració era molt més especialitzada que la que arribaria al primer terç del segle XVII. Tal volta, l'explicació la trobaríem en el fet que l'edat d'arribada dels immigrants a la costa el 1637, seria inferior als 20 anys en un 62% dels casos, fet que segurament en motivaria la no especialització (Nadal i Giralt 2000, 10). En canvi, en l'estudi que hem fet sobre matrimonis, considerem que l'edat dels contraents era superior i permetia aquesta especialització.

Si analitzem els oficis pel bisbat de procedència, tot i la mostra poc representativa de només quinze casos, on ens citava ambdós, tal i com mostra el quadre 10, veurem com dels cinc oficis considerats especialitzats, dos provenien dels Pirineus, dos de les Terres Altes i un del Llenguadoc. Així, tindríem que els Pirineus aportaven un 71,5% de mà d'obra no especialitzada, el Llenguadoc un 75% i les Terres Altes un 50%. Deixant clar que és una mostra massa poc significativa, les dades s'aproximen a la baixa a les de Nadal-Giralt, que constaten un 90% als Pirineus, un 85% al Llenguadoc i un 59% a les Terres Altes (Nadal i Giralt 2000, 191).

QUADRE 10 Oficis per bisbat de procedència a les tres viles	
Pirineus i pre-pirineus	Comenges: ferrer, fuster, mariner, pagès, tragner, treballador (2)
Llenguadoc	Auch: treballador Lombès: treballador Montauban: mestre de cases Tolosa: pagès
Terres Altes	Càors: pedrenyaler, pagès Llemotges: serrador, mestre de cases

Pel que fa al moviment estacional dels matrimonis, observem, tal i com es veu en el quadre adjunt, que tant l'hivern, com la primavera i l'estiu mantenen gairebé el mateix percentatge de matrimonis, entorn el 28%, i en canvi la tardor davalla fins a un 14,6%. Per mesos, sobretot destacaríem el febrer amb el 18,3% dels matrimonis, i el març i desembre amb tan sols un matrimoni o un 1,2%.

QUADRE 11
Moviment estacional dels matrimonis a les tres viles

Mesos	Matrimonis	%	Mesos	Matrimonis	%
Gener	8	9,8%	Juliol	9	11%
Febrer	15	18,3%	Agost	10	12,2%
Març	1	1,2%	Setembre	4	4,9%
Abril	4	4,9%	Octubre	5	6,1%
Maig	11	13,4%	Novembre	6	7,3%
Juny	8	9,6%	Desembre	1	1,2%

Enric Subiñà i Coll

NOTES

- 1.- Voldria agrair al Dr. Valentí Gual i Vilà els suggeriments i les correccions fetes en aquest estudi.
- 2.- Arxiu particular de can Pins d'Argentona, desena 15 núm. 147 (11 d'abril de 1457).
- 3.- Arxiu particular de can Bellatriu d'Argentona, pergami núm. 14 (2 de febrer de 1460).
- 4.- La distribució professional s'ha fet segons l'estudi de Nadal-Giralt (Nadal-Giralt 1966, 84).

BIBLIOGRAFIA

- CAPDEVILA i MUNTADAS, A. «Gavatxos, gascons i francesos. L'allau francesa a la comarca del Maresme», *XVII Sessió d'Estudis Mataronins*, Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró (Mataró 2001), 107-113.
- CLAVELL i NOGUERAS, J. *La xarbotada*, Ed. Museu del càntir (Argentona 1976).
- DANTÍ i RIU, J. *Terra i població al Vallès Oriental. Època moderna* (Santa Eulàlia de Ronçana 1988).
- GARCIA ESPUCHE i GUÀRDIA BASSOLS, *La construcció d'una ciutat: Mataró 1500-1900*, Patronat Municipal de Cultura (Mataró 1989).

GUAL i VILÀ, V. «Gavatxos», gascons, francesos. *La immigració occitana a la Catalunya moderna (el cas de la Conca de Barberà)*, Rafael Dalmau editor (Barcelona 1991).

— *La família moderna a la Conca de Barberà*, Diputació de Tarragona 1993.

GUAL i RAMÍREZ, F., GUAL i VILÀ, V., i MILLÀS i CASTELLVÍ, C. «La immigració francesa a Catalunya: El cas del Baix Llobregat (segles XVI i XVII)», *IV Congrés d'Història Moderna de Catalunya, Pedralbes* núm. 18 (Barcelona 1998), 133-148.

IGLÉSIES i FORT, J. *La població del Maresme a la llum dels censos generals*, Accèssit Premi Iluro 1968 (Mataró 1970).

LLOBET PORTELLA, J.M. «La immigració francesa a Cervera segons els capítols matrimonials conservats a l'Arxiu Històric Comarcal de la ciutat (1501-1700)», *Espacio, Tiempo y Forma*, Serie IV, Ha. Moderna t.2, UNED (Madrid 1989).

LLOVET, J. Mataró. *Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 2000).

NADAL, J. «La població», *Història de Catalunya*, Edicions 62 (Barcelona 1983).

NADAL, J. i GIRALT, E. *La immigració francesa a Mataró durant el segle XVII*, Premi Iluro 1963, Caixa d'Estalvis Laietana (Mataró 1966).

— *Immigració i redreç demogràfic. Els francesos a la Catalunya dels segles XVI i XVII*, Eumo Editorial (Barcelona 2000). (Es tracta d'una traducció de l'original en francès del 1960).

OLIVA i RICÓS, B. *La generació de Feliu de la Penya. Burgesia mercantil i guerra de Successió entre el Maresme i Barcelona*, Ed. Universitat de Lleida (Lleida 2001).

SUBINÀ i COLL, E. *Argentona, de la sagrera a la vila (1295-1900)*, Premi Burriac 2001 (Argentona 2002).

TORRAS i RIBÉ, J. «La societat igualadina en el segle XVI», *Miscellanea Aqualetensia*, núm. 4 (Igualada 1987), 89-109.

TORRENT FOZ, P. «La immigració occitana a Arenys de Munt (1566-1700)», *Arennios*, núm. 25 (Arenys de Munt 1994), 22-23.

APÈNDIX

Marits francesos a Argenton

Any	Matrimonis	Marits francesos
1567	2	1
1568	8	0
1569	9	1
1570	8	1
1571	5	1
1576	2	0
1582	3	0
1583	7	1
1584	11	2
1585	4	0
1586	4	0
1587	9	0
1588	10	1
1589	7	1
1590	10	2
1591	10	1
1592	10	0
1593	10	0
1594	13	1
1595	11	4
1596	10	0
1597	9	0
1598	4	0
1599	2	1
1600	6	1

Marits francesos a Vilassar

Any	Matrimonis	Marits francesos
1568	4	0
1569	6	2
1570	10	2
1573	5	0
1574	4	1
1575	6	0
1576	7	0
1577	5	3
1578	3	0
1579	12	2
1580	4	0
1581	3	0
1582	10	4
1583	9	0
1584	16	2
1585	6	1
1586	11	0
1587	11	1
1588	15	2
1589	10	0
1590	13	0
1591	5	0
1592	3	0
1593	9	0
1594	7	0
1595	7	0
1596	12	3
1597	3	0
1598	4	0
1599	3	0
1600	7	0

Marits francesos a Mataró

Any	Matrimonis	Marits francesos	Any	Matrimonis	Marits francesos
1564	8	0	1583	7	1
1565	2	0	1584	-	-
1566	8	1	1585	9	0
1567	4	0	1586	2	0
1568	2	0	1587	11	1
1569	-	-	1588	11	0
1570	9	2	1589	3	0
1571	4	0	1590	5	1
1572	4	0	1591	13	5
1573	13	1	1592	4	0
1574	12	0	1593	1	0
1575	20	4	1594	8	2
1576	11	1	1595	14	4
1577	14	4	1596	21	3
1578	4	0	1597	23	1
1579	2	1	1598	12	3
1580	9	2	1599	25	1
1581	13	1	1600	23	2
1582	11	2			